

sa

Sektorske analize

prosinac 2014. broj 34 godina 3

ISSN: 1848-8986

eiz ekonomski
instituit,
zagreb

Energetika i naftna industrija

Autorica **Željka Kordej - De Villa**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Ukupna potrošnja energije u Hrvatskoj u 2012. godini smanjena je za 4,7 posto u odnosu na 2011. godinu. Kako je istodobno BDP smanjen 2 posto, smanjena je i energetska intenzivnost ukupne potrošnje energije za 2,8 posto.

_9 Cijene energenata

Cijene plina za kućanstva tijekom 2014. godine u Hrvatskoj su iznosile 10,32 eura po GJ, a u EU-28, 14,36 eura po GJ. Nižu cijenu plina od hrvatskih kućanstva tijekom 2014. plaćala su još samo kućanstva u Latviji i Rumunjskoj.

_11 Trendovi u sektoru energetike i naftne industrije

Nastavak višegodišnje ekonomske krize u Hrvatskoj obilježio je poslovanje u 2013. godini. Stagnacija gospodarskih aktivnosti utječe na kretanje potrošnje energije. Tako je domaća bruto potrošnja električne energije bila niža za 1,3 posto, potrošnja toplinske energije za 0,2 posto i plina 6,7 posto.

_16 Najveća trgovačka društva

U 2013. godini bila su registrirana četiri poslovna subjekta za djelatnost vađenja sirove nafte i prirodnog plina, 15 poslovnih subjekata za proizvodnju koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, te 513 poduzeća za djelatnost opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom.

_20 Klimatske promjene

U prosincu 2012. godine države su usvojile amandman na Kyotski protokol za razdoblje od 2013. do 2020. i u tom će razdoblju Hrvatska svoje obveze provoditi zajedno s članicama EU-a i Islandom. Hrvatska do kraja 2016. godine planira i dovršenje Strategije prilagodbe klimatskim promjenama, uz financijsku podršku EU-a.

_23 Zaključak

U sljedećoj godini Hrvatsku očekuju institucionalne prilagodbe uvjetovane ulaskom na zajedničko tržište. Kako je energetska sektor već sada jedan od najvažnijih investitora i pokretača ukupnog gospodarstva, Hrvatska će i dalje nastojati jačati tu ključnu ulogu uz istovremeno ostvarivanje osnovnih ciljeva energetske politike, a to su sigurnost opskrbe i konkurentnost cijena energije.

Glavni sektorski pokazatelji

“ U 2012. godini smanjena je ukupna proizvodnja primarne energije i to 5,6 posto u odnosu na 2011. godinu.

— Ekonomski institut, Zagreb u posljednjem broju publikacije *Croatian Economic Outlook Quarterly* objavljuje da je nakon nešto povoljnijih gospodarskih kretanja u prvom tromjesečju 2014. godine, u drugom tromjesečju BDP pao za 0,8 posto na međugodišnjoj razini, ponajviše zbog snažnog pada investicija. Dostupni mjesečni podaci za treće tromjesečje ukazuju na daljnje slabljenje gospodarske aktivnosti, a nastavak tog trenda očekuje se i u preostalom dijelu godine. Nezaposlenost se smanjuje od proljeća i bitno je manja nego u isto vrijeme 2013. godine, ali istovremeno nije došlo do rasta zaposlenosti. Sudeći prema svim tim pokazateljima, velika je vjerojatnost da će stopa rasta BDP-a u trećem tromjesečju ove godine ostati negativna. U 2014. godini očekuje se pad BDP-a od 0,6 posto uvjetovan vrlo slabom domaćom potražnjom, a naročito daljnjim padom investicija¹.

Nastavak negativnih gospodarskih trendova odrazio se na poslovanje poduzeća u energetici². Podaci ukazuju na lošije stanje u sektoru energetike i naftne industrije u odnosu na razdoblje analizirano u prošlogodišnjem broju ove publikacije. Ukupna potrošnja energije u Hrvatskoj u 2012. godini smanjena je za 4,7 posto u odnosu na 2011. godinu. Kako je istodobno BDP smanjen 2 posto, smanjena je i energetska intenzivnost ukupne potrošnje energije za 2,8 posto. Uspoređujući prosječnu energetska intenzivnost u EU-27, energetska intenzivnost u Hrvatskoj bila je veća skoro 7 posto³.

Neposredna potrošnja energije u 2012. smanjena je 4,5 posto, a neenergetska potrošnja za 10,5 posto u usporedbi s 2011. godinom. Svi sektori neposredne potrošnje zabilježili su smanjenje potrošnje energije. Značajno je smanjena potrošnja energije u industriji – čak 12 posto. Potrošnja energije u prometu smanjila se 1,6 posto, a potrošnja energije u sektorima opće potrošnje za 3,8 posto.

¹ Ekonomski institut, Zagreb, *Croatian Economic Outlook Quarterly*, br. 60/2014.

² Sektor energetike i naftne industrije dio je industrijske grupacije energije (AE, prema GIG-u 2009). On uključuje vadenje sirove nafte i prirodnog plina (NKD 2007 odjeljak B06), proizvodnju koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (NKD 2007 odjeljak C19) te opskrbu električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciju (NKD 2007 odjeljak D35).

³ Ministarstvo gospodarstva, 2013.

ZNAČAJNO JE SMANJENA POTROŠNJA ENERGIJE U INDUSTRIJI – ČAK 12 POSTO.

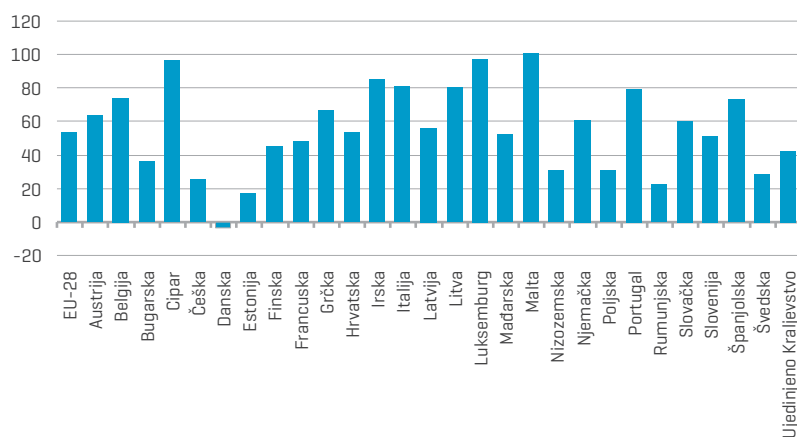
U 2012. godini smanjena je i ukupna proizvodnja primarne energije i to 5,6 posto u odnosu na 2011. godinu. To je posljedica smanjenja proizvodnje prirodnog plina (19 posto u odnosu na 2011.) i sirove nafte (10 posto u odnosu na 2011.) dok se proizvodnja ostalih primarnih oblika energije povećala: energija iskorištenih vodnih snaga povećala se 6,7 posto, proizvodnja toplinske energije iz toplinskih crpki za 2,1 posto i proizvodnja ogrjevnog drva i ostale krute biomase za 9,1 posto. Proizvodnja ostalih oblika obnovljive energije (energija vjetrova, energija Sunca, bioplina, tekuća biogoriva i geotermalna energija) povećana je 91 posto. U 2012. godini počela je s radom nova vjetroelektrana VE Ponikve, snage 36,8 MW te je nastavljen porast broja postrojenja na biomasu i bioplina, kao i fotonaponskih modula⁴.

U Hrvatskoj se vlastita opskrbljenost energijom i dalje smanjuje. U 2012. godini iznosila je 48,3 posto, što je 0,6 posto manje u odnosu na 2011. godinu. Međutim, Hrvatska ne odstupa puno od prosjeka EU-28 (slika 1).

Slika 1.
Energetska ovisnost Hrvatske u usporedbi sa zemljama EU-a u 2012. godini, u %

*Napomena: Energetska ovisnost izražena je kao udio neto uvoza u bruto domaćoj potrošnji.

Izvor: Eurostat.

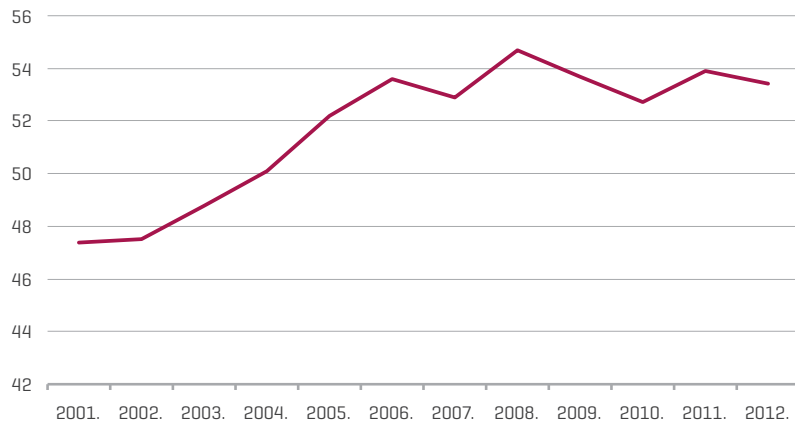

⁴ Ministarstvo gospodarstva, 2013.

Porast energetske ovisnosti dugoročni je razvojni trend tržišta u cijelom EU-u [slika 2].

Slika 2.
Energetska ovisnost
u državama EU-28 u
razdoblju od 2001. do
2012., u %

Izvor: Eurostat.

Svake godine Američko vijeće za energetske učinkovitost gospodarstva objavljuje izvještaj koji otkriva energetske najučinkovitije zemlje u svijetu. Vijeće uspoređuje 16 najvećih gospodarstava i rangira ih po kategorijama kao što su prijevoz, industrija, gradnja i nacionalni naponi za smanjenje troškova vezanih uz potrošnju energije. Njemačka se nalazi na prvom mjestu, dok je na drugom Italija, a na trećem EU kao cjelina. Zadnja tri mjesta dodijeljena su Rusiji, Brazilu i Meksiku. 16 analiziranih gospodarstava pridonosi svjetskoj potrošnji energije sa 71 posto te predstavlja 81 posto globalnog bruto nacionalnog proizvoda⁵.

Prema strukturi ukupne potrošnje energenata u Hrvatskoj, tekuća goriva i prirodni plin još uvijek su najznačajniji energenti [slika 3]. Ipak, u usporedbi s 2011. godinom, u 2012. potrošnja ovih dvaju energenata se smanjila. Tako se udio tekućih goriva u ukupnoj potrošnji energije smanjio s 38,9 posto na 36,7 posto, a prirodnog plina s 28,3 na 27,8 posto. Promatrana tijekom dužeg vremenskog razdoblja, potrošnja obnovljivih izvora raste što je rezultat prilagodbe tržišta novim izvorima energije i institucionalnim okvirima za poticanje obnovljivih izvora energije.

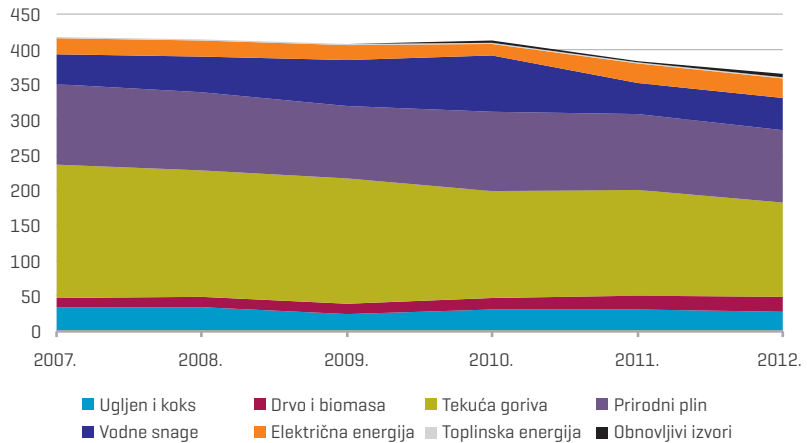
“ Najveći udio u neposrednoj potrošnji energije u 2012. godini ostvario je sektor opće potrošnje [49,3 posto].

Najveći udio u neposrednoj potrošnji energije u 2012. godini ostvario je sektor opće potrošnje [49,3 posto]. Slijedili su ga sektori prijevoza [33,9 posto] i industrije [16,8 posto]. Smanjeni udio industrije posljedica je krize. U razdoblju od 2007. do 2012. industrija je smanjila svoj udio s 22,5 na 16,8 posto. U istom su se razdoblju udjeli prometa i opće potrošnje povećali.

⁵ <http://www.croenergo.eu/INFOGRAFIKA-Koje-su-zemlje-energetski-najucinkovitije-24724.aspx#> [pristupljeno 15. prosinca 2014.].

Slika 3.
Ukupna potrošnja energije i promjene u razdoblju od 2007. do 2012., u PJ

Izvor: Energija u Hrvatskoj, 2012.

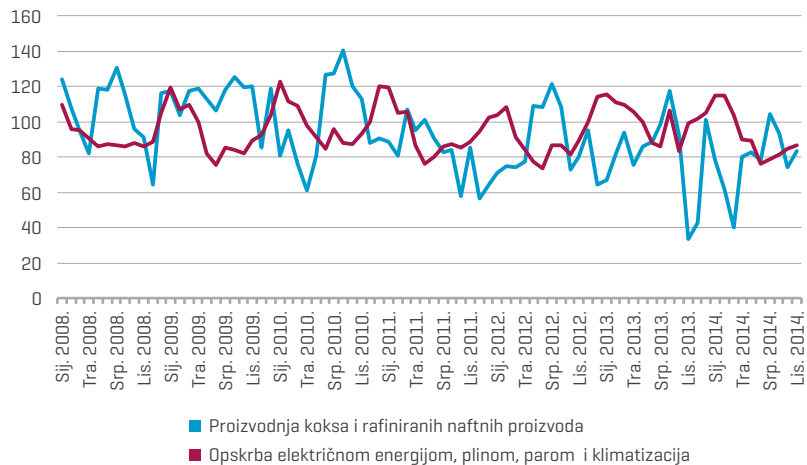

Iako je indeks industrijske proizvodnje u listopadu 2014. godine, u odnosu na listopad 2013. godine povećan za 2,7 posto, agregatni pokazatelj obujma proizvodnje za energetski sektor (prema GIG-u 2009) smanjio se 1,9 posto. Promatrajući kumulativno prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine proizvodnja energetskog sektora pala je za 7,8 posto.

Slika 4.
Opskrba električnom energijom, plinom, parom te klimatizacija i proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, indeks fizičkog obujma industrijske proizvodnje* (2010.=100)

*Izvorni indeksi.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Godišnja stopa smanjenja proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda u razdoblju do listopada 2014., u usporedbi s 2013. godinom iznosila je 7 posto. Istodobno, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija u prvih deset mjeseci 2014. smanjena su za 8,2 posto u usporedbi s istim razdobljem u 2013. godini. Povoljne klimatske prilike nisu se pozitivno odrazile na proizvodnju električne energije tako da nije smanjen negativan učinak smanjenog obujma proizvodnje naftnih derivata, kao što se desilo 2013. godine⁶.

⁶ DZS, 2014, Priopćenje DZS-a br. 2.1.3/10.

PROIZVOĐAČKE CIJENE U SEKTORU ENERGIJE SMANJILE SU SE ZA 4,4 POSTO U LISTOPADU 2014. U USPOREDBI S LISTOPADOM 2013. GODINE.

“ U prvih deset mjeseci ove godine broj zaposlenih u ovoj djelatnosti smanjen je za 4,3 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine.

Proizvođačke cijene⁷ u sektoru energije (GIG 2009) smanjile su se za 4,4 posto u listopadu 2014. u usporedbi s listopadom 2013. godine. Pad je prisutan na domaćem i stranom tržištu i viši je u odnosu na prosjek industrijskog sektora [1,9 posto].

Ukupan indeks potrošačkih cijena⁸ za listopad 2014. porastao je 8,4 posto u odnosu na prosjek 2010. godine. Porast potrošačkih cijena na godišnjoj je razini iznosio 0,2 posto. Potrošačke cijene goriva i energije, koje čine 12 posto ukupnog indeksa potrošačkih cijena, povećale su se za 0,5 posto od studenog 2013. do listopada 2014. godine u odnosu na isto razdoblje 2012. i 2013. godine. Međutim, u listopadu 2014., u odnosu na isti mjesec 2013., indeks je povećan za 3,5 posto. Najznačajniji je bio porast cijena krutih goriva [6,3 posto]. U istom je razdoblju indeks potrošačkih cijena tekućih goriva pao 7,8 posto.

Prosječna bruto plaća u prvih devet mjeseci 2014. godine u Hrvatskoj je iznosila 7.929 kuna što je realno povećanje od 0,4 posto u odnosu na isto razdoblje u 2013. godini. Prosječne bruto plaće tijekom istog razdoblja u cijelom su sektoru energije iznad prosjeka gospodarstva. Prosječna je bruto plaća za prvih devet mjeseci ove godine u djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom te klimatizacije iznosila 10.159 kune. U prvih devet mjeseci 2014. godine u odnosu na isto razdoblje 2013. godine prosječne mjesečne bruto plaće realno su pale 3,8 posto. Uspoređujući rujan 2014. i rujan 2013. godine primijećen je rast prosječne mjesečne bruto plaće od 2,7 posto.

Prosječna bruto plaća⁹ u djelatnosti vađenja sirove nafte i prirodnog plina u prvih devet mjeseci 2014. godine iznosila je 12.894 kuna. U istom je razdoblju prosječna bruto plaća isplaćena u djelatnosti proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda iznosila 12.010 kuna, što je 51 posto iznad

7 DZS, 2014, Priopćenje DZS-a br. 2.1.1/11.

8 DZS, 2014, Priopćenje DZS-a br. 13.1.1/10.

9 DZS, 2014, Priopćenje DZS-a br. 9.1.2/9.

prosječka gospodarstva. Za usporedbu, prosječna bruto plaća u prerađivačkoj industriji iznosila je 7.014 kuna.

U rujnu 2014. godine u odnosu na rujnu 2013. godine u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda bruto plaće su realno pale 3,8 posto, dok su u prerađivačkoj industriji u istom razdoblju plaće realno rasle 1,7 posto.

Od ukupno 1,14 milijuna zaposlenih¹⁰, u djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom te klimatizacije u listopadu 2014. bilo je 14.531 zaposlenih. U prvih deset mjeseci ove godine broj zaposlenih u ovoj djelatnosti smanjen je za 4,3 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine.

U istom je razdoblju u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda bilo zaposleno 2.705 radnika, a u vađenju sirove nafte i prirodnog plina 1.294 zaposlenih. Zbog krize u svim je djelatnostima smanjen broj zaposlenih na međugodišnjoj razini.

¹⁰ DZS, 2014, Priopćenje DZS-a br. 9.2.1/10.

Cijene energenata

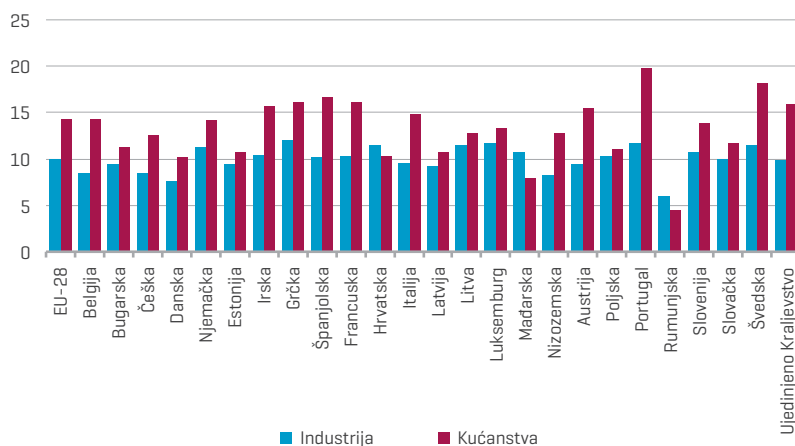
“ U razdoblju od 2008. do 2014. cijena plina za kućanstva u Hrvatskoj porasla je 74,5 posto, a u EU-28 23 posto.

Cijena plina za industriju tijekom 2014. godine u Hrvatskoj je bila 11,41 euro po GJ, što je za više od 10 posto niže nego 2013. godine. U EU-28 2014. godine cijena je bila niža za 6 posto nego prethodne godine i iznosila je 9,57 eura po GJ. U 2014. godini u odnosu na 2013. cijene plina za industriju smanjile su se u svim zemljama EU-28 osim u Poljskoj (+ 2,3 posto), Portugalu (+ 1,4 posto), Rumunjskoj (+ 2,9 posto) i Ujedinjenom Kraljevstvu (+ 4,9 posto). U Hrvatskoj je cijena plina u industriji 2014. godine 87 posto viša nego što je bila 2008. U srednjoročnom razdoblju od 2008. do 2014. na razini EU-28 cijene plina su porasle 12,2 posto, a smanjenje je zabilježeno u Belgiji, Irskoj, Rumunjskoj i Švedskoj.

Cijene plina za kućanstva tijekom 2014. godine u Hrvatskoj su iznosile 10,32 eura po GJ, a u EU-28, 14,36 eura po GJ. Nižu cijenu plina od hrvatskih kućanstava tijekom 2014. plaćala su još samo kućanstva u Latviji i Rumunjskoj. U razdoblju od 2008. do 2014. cijena plina za kućanstva u Hrvatskoj porasla je 74,5 posto, a u EU-28 23 posto. Tijekom promatranog razdoblja cijene su se smanjile u Luksemburgu, Mađarskoj i Rumunjskoj.

Slika 5.
Cijene plina po GJ za industriju i kućanstva u 2014., u eurima

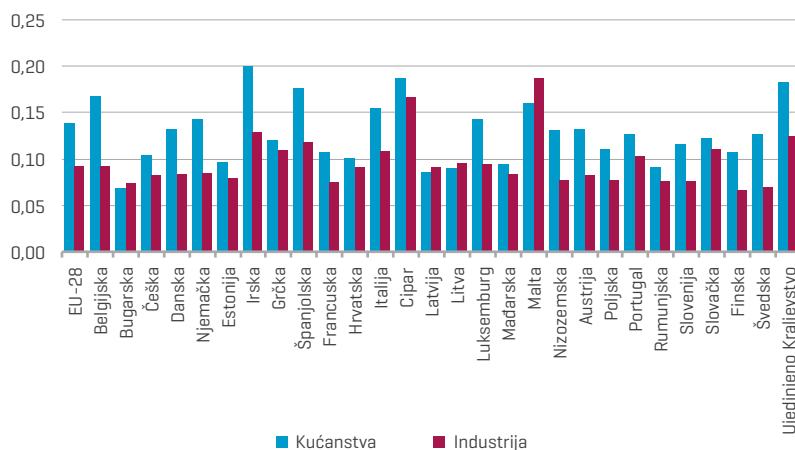
Izvor: Eurostat.

CIJENA PLINA ZA INDUSTRIJU TIJEKOM 2014. GODINE U HRVATSKOJ JE BILA 10 POSTO NIŽA NEGO 2013. GODINE.

Slika 6.
Cijene električne energije po kWh za kućanstva i industriju u 2014., u eurima

Izvor: Eurostat.

U Hrvatskoj, cijene električne energije za industriju tijekom 2014. godine iznosile su 0,09 eura po kWh (slika 6), kao i u EU-28. Međutim, u odnosu na 2008. godinu cijene električne energije u Hrvatskoj porasle su 21,5 posto, dok je taj porast u EU-28 u istom razdoblju iznosio 4,2 posto. Belgija, Češka, Njemačka, Mađarska i Nizozemska zabilježile su pad cijena električne energije za industriju u razdoblju od 2008. do 2014. Taj je pad bio najizraženiji u Češkoj i Mađarskoj i iznosio je oko 25 posto. Najveći rast cijena u promatranom razdoblju primijećen je u Estoniji (54 posto), Malti (52 posto), Ujedinjenom Kraljevstvu (33 posto) i Bugarskoj (32 posto).

“Cijene električne energije za industriju tijekom 2014. godine iznosile su 0,09 eura po kWh.

Tijekom 2014. godine, cijene električne energije za kućanstva iznosile su 0,10 eura po kWh. Na razini EU-28 cijena je 0,14 eura po kWh. U razdoblju od 2008. do 2014. cijene električne energije za kućanstva u Hrvatskoj su se povećale 25,8 posto. Istovremeno, rast cijena u EU-28 iznosio je 17,8 posto. Pad cijena električne energije za kućanstva zabilježen je u Češkoj (1,2 posto), a u Luksemburgu i Norveškoj cijene su ostale na istoj razini.

Trendovi u sektoru energetike i naftne industrije

Električna energija

Prema revidiranim financijskim izvještajima, HEP grupa je u 2013. godini ostvarila konsolidiranu neto dobit od 1,30 milijardi kuna. Ostvarena dobit je znatno veća od prethodne godine kada je iznosila 35,8 milijuna kuna¹¹. Tijekom 2013. godine provedene su brojne aktivnosti usklađivanja poslovanja HEP-a sa Zakonom o tržištu električne energije. Nastavak višegodišnje ekonomske krize u Hrvatskoj obilježio je poslovanje u 2013. godini. Stagnacija gospodarskih aktivnosti utječe na kretanje potrošnje energije. Tako je domaća bruto potrošnja električne energije bila niža za 1,3 posto, potrošnja toplinske energije za 0,2 posto i plina 6,7 posto.

Unatoč padu domaće potrošnje cjelogodišnji efekt povećanja tarifnih stavki za regulirane djelatnosti električne energije, te povećanja cijene toplinske energije i plina iz 2012. pozitivno su se odrazili na poslovne prihode i novčane priljeve od kupaca te su ostvareni rekordni poslovni prihodi u iznosu od 14,70 milijardi kuna. Na prihode od prodaje električne energije, povećane u odnosu na prethodnu godinu za 317,7 milijuna kuna ili 2,7 posto, pozitivan utjecaj je imao i veći izvoz viškova električne energije proizvedene u hidroelektranama za 952 GWh ili 74,7 posto. Zbog povećanih cijena iz prethodne godine, prihodi od prodaje toplinske energije povećani su za 178,0 milijuna kuna ili 30,4 posto, a prihodi od prodaje plina za 10,2 milijuna kuna odnosno 2,6 posto. Svi ostali poslovni prihodi ukupno su smanjeni za 169,5 milijuna kuna ili 12 posto u odnosu na 2012. godinu.

HEP grupa ostvarila je 2,16 milijardi kuna investicija koje su financirane vlastitim sredstvima bez potrebe dugoročnog zaduženja. Glavnina investicijskih ulaganja odnosila se na obnavljanje i modernizaciju proizvodnih objekata i postrojenja energetskog sustava, izgradnju novih proizvodnih elektroenergetskih objekata te obnovu postojećih i izgradnju novih objekata prijenosne i distribucijske mrežne infrastrukture.

¹¹ http://www.hep.hr/hep/financije/2013_1/Revidirani_godisnji_konsolidirani_financijski_izvjestaj_HEP_grupe_za_2013g.pdf [pristupljeno 1. prosinca 2014.].

PRIHODI OD PRODAJE TOPLINSKE ENERGIJE POVEĆANI SU ZA 30,4 POSTO.

Slika 7.
Ukupna neto proizvodnja prema izvoru i uvoz električne energije, u GWh

Izvor: DZS, Statistički ljetopis, 2013.

Naftna industrija

“Cijena nafte je gotovo šest mjeseci u stalnom padu i niža je za 45 posto od najviše cijene ostvarene krajem lipnja.

Cijena nafte (*Europe Brent Spot Price FOB*) 8. prosinca 2014. iznosila je 65,64 dolara po barelu. Cijena nafte je gotovo šest mjeseci u stalnom padu i niža je za 45 posto od najviše cijene ostvarene krajem lipnja (114,55 dolara). Pad cijena posljedica je povećanja globalne proizvodnje nafte, posebno u SAD-u¹², u trenutku kada je oslabila svjetska potražnja zbog usporavanja rasta u Aziji i Europi. Pad cijene nafte trebao bi, prema prognozi, smanjiti i cijenu plina, bakra, čelika i poljoprivrednih proizvoda.

Koristi od niske cijene nafte bi prije svega morala imati Kina, koja bi svoje izdatke za kupovinu nafte mogla smanjiti 3 posto, odnosno za 60 milijardi dolara. Koristi bi trebale imati i zemlje poput Indije, Indonezije, Egipta ili Maroka kojima će niže cijene olakšati opterećenje proračunskih sredstava.

¹² SAD su nastavile s visokom razinom proizvodnje nafte iz škriljca i u proteklih pet godina ostvarile rekordan rast od 65 posto. Rekordna domaća proizvodnja rezultirala je padom uvoza nafte od 2005. godine za više od 3,1 milijuna barela dnevno.

Pad cijena nafte smanjit će izdatke zemalja EU-a. Troškovi uvoza energenata u 2013. godini u EU-u iznosili su 500 milijardi dolara, od čega je na naftu utrošeno 75 posto cjelokupnog iznosa. Ako se cijena nafte zadrži na oko 85 dolara po barelu, troškovi uvoza mogli bi pasti ispod 400 milijardi dolara godišnje. Dok niži izdaci za energente imaju pozitivan učinak na duže razdoblje, također unose zabrinutost zbog deflacije i potiču napetosti između Europske središnje banke i Njemačke.

Pad cijena nafte loše se odražava na kanadsku ekonomiju. U zemlji koja dnevno proizvede 4,5 milijuna barela nafte, pad cijena u ovakvim razmjerima znači godišnji gubitak prihoda od 2,5 milijardi dolara. Naftni pijesci puno su osjetljiviji na pad cijena nafte jer je njezina proizvodnja skuplja od proizvodnje iz konvencionalnih nalazišta poput onih u Saudijskoj Arabiji, Kuvajtu ili Iraku. Unatoč tome, kanadski naftni sektor za razliku od zemalja koje su tek nedavno počele razvijati neprofitabilna naftna nalazišta i dalje posluje pozitivno, iako s manjom dobiti. Cijene nafte morale bi pasti na puno nižu razinu da bi naftne kompanije u Kanadi počele poslovati s minusom ili obustavile proizvodnju¹³.

Niže cijene nafte velik su izazov Rusiji. Ruski proračun za 2014. temelji se na cijeni nafte od 117 dolara po barelu, dok je proračun za sljedeću godinu povezan s cijenom barela od 100 dolara.

Švicarska banka UBS objavila je listu dobitnika niskih cijena nafte. Od 54 zemlje dobitnice najveću bi korist mogli imati Filipini, Turska i Hrvatska. Od ovako niske cijene nafte hrvatsko gospodarstvo moglo bi porasti za 0,4 posto¹⁴.

Korist od pada cijene nafte trebali bi osjetiti i potrošači. No, taj pad cijena na burzama ne prate cijene naftnih derivata u Hrvatskoj. Barel je pojeftinio za oko 50 posto, a benzin na crpkama za oko 20 posto. Cijena eurodizela iznosi 9 kuna, a eurosupera 95 9,33 kune¹⁵ što je najniža cijena od veljače 2011. U Hrvatskoj se i dalje mogu očekivati korekcije cijena, ali ne istom dinamikom kojom pada cijena sirove nafte. Cijena benzina ne ovisi samo o cijeni sirove nafte nego i o nizu drugih elemenata. Fiksni troškovi proizvodnje u sustavu lne visoki su i na njih je gotovo nemoguće utjecati. Osim toga, između 55 i 60 posto cijene benzina odlazi državi kroz porez, trošarine i neke druge naknade.

13 <http://www.bank.hr/komentari-i-analize/jeftina-nafta-bogati-kinu-unistava-rusiju> (pristupljeno 11. prosinca 2014.).

14 <http://www.energetika-net.com/u-fokusu/res-publica/niske-cijene-nafte-pogoduju-gospodarstvu-ali-ruse-industriju-19938> (pristupljeno 11. prosinca 2014.).

15 <http://cijenegoriva.info/CijeneGoriva.aspx> (pristupljeno 14. prosinca 2014.).

PRIHODI OD PRODAJE PLINA POVEĆANI SU ZA 10,2 MILIJUNA KUNA ODNOSNO 2,6 POSTO.

2013. godine trošarinama na naftne derivate sakupljeno je oko 6,5 milijardi kuna. Trošak proizvoda, benzina ili dizela, nakon rafinerijske prerade i dostave, bez trgovačke marže iznosi oko 3,5 kuna. Marže „naftaša“ iznose nešto više od jedne kune, a iz tog iznosa pokrivaju se trošak skladištenja, distribucija i prodaja te troškovi rada. Ministarstvo gospodarstva tek je krajem studenog reagiralo najavljujući kontrolu kvalitete i stroži nadzor nad cijenama goriva. Do kraja godine trebala bi se donijeti posebna uredba o obaveznom izvještavanju o cijenama naftnih derivata.

Slika 8.
Dnevne promjene cijena sirove nafte u razdoblju 1.1.2014.-1.12.2014, u dolarima po barelu

Izvor: US Energy Information Administration, www.eia.gov.

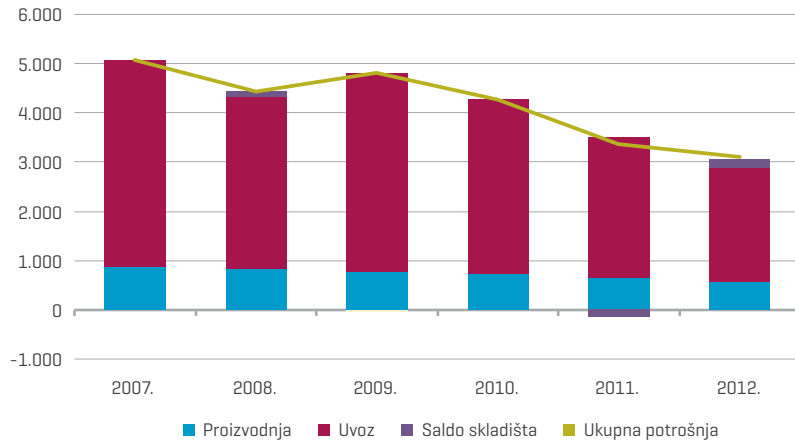

Proizvodnja sirove nafte u Hrvatskoj u 2012. u odnosu na 2011. godinu smanjila se 9,7 posto. U razdoblju od 2007. do 2012. proizvodnja je smanjena 7,4 posto (slika 9), a uvoz 11,1 posto. Tako je ukupna potrošnja u istom razdoblju smanjena 9,3 posto. Procjenjuje se da je u Hrvatskoj u 2012. godini bilo 780 benzinskih postaja. Od toga ih je u vlasništvu INA-e 396.

I u 2014. godini nastavila se neizvjesnost u postupku pregovaranja između INA-e i većinskog dioničara MOL-a. Kako je INA dominantni distributer i proizvođač naftnih derivata neusuglašena korporativna razvojna strategija mogla bi imati značajne posljedice na tržište, strukturu, konkurente i potrošače.

Slika 9.
Raspoloživa sirova nafta
u Hrvatskoj u razdoblju
od 2007. do 2012.

Izvor: Energija u Hrvatskoj 2012.

Najveća trgovačka društva

“Dobit nakon oporezivanja u deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2013. godini u odnosu na 2012. skoro se udvostručila.

— Ključna su poduzeća u sektoru energetike i naftne industrije u Hrvatskoj HEP Grupa i INA. U 2013. godini bila su registrirana četiri poslovna subjekta za djelatnost vađenja sirove nafte i prirodnog plina, 15 poslovnih subjekata za proizvodnju koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, te 513 poduzeća za djelatnost opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom¹⁶.

Za usporednu je analizu učinkovitosti, financiranja i likvidnosti odabran skup od devet vodećih trgovačkih društava u godini 2013. Zbog dominantnog udjela Hrvatske elektroprivrede u ukupnim prihodima (78 posto u 2012. godini) i broju zaposlenih (93 posto u 2012. godini) HEP (konsolidirano) nije uključen u skupnu analizu društava u proizvodnji i distribuciji energije. Nadalje, značajno revidirani podaci¹⁷ za 2012. godinu još su jedan razlog zbog kojeg se podaci za HEP (konsolidirano) navode u tablicama 2 i 3 samo za 2013. godinu. Osnovni analitički podaci i pokazatelji za vodećih devet trgovačkih društava u razdoblju od 2012. do 2013. navedeni su u tablici 1.

— Tablica 1.
Vodećih devet trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije

Napomena: Neto marža = dobit nakon oporezivanja/ukupni prihodi*100; neto dobit po zaposlenom = dobit nakon oporezivanja/broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	Indeks
Ukupni prihodi (mil. kn)	3.968	4.606	116,1
Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)	59	157	266,1
Broj zaposlenih	1.058	1.047	99,0
Neto marža (u %)	1,5	2,2	146,7
Neto dobit po zaposlenom (u 000 kn)	56	150	267,8

Kao što se na osnovi podataka u tablici 1 može zaključiti, ukupni su prihodi vodećih devet trgovačkih društava u sektoru opskrbe električnom energijom, plinom i parom u 2013. iznosili 4,6 milijardi kuna, što je odnosu na 2012. godinu povećanje od 16 posto. U tom je razdoblju dobit nakon oporezivanja povećana za 2,7 puta, neto marža za 47 posto, dok je broj zaposlenih smanjen za 1 posto.

16 DZS, 2014, Priopćenje br. 15.1.1.

17 http://www.hep.hr/hep/financije/2013_1/Revidirani_godisnji_konsolidirani_financijski_izvjestaj_HEP_grupe_za_2013g.pdf [pristupljeno 8. prosinca.2014].

UKUPNI SU PRIHODI VODEĆIH DEVET TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U SEKTORU OPSKRBE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM I PAROM U 2013. POVEĆANI U ODNOSU NA 2012. GODINU ZA 16 POSTO.

Tablica 2.

Podaci o ukupnim prihodima, dobiti nakon oporezivanja i broju zaposlenih u skupini deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije

	Ukupni prihodi (mil. kn)		Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)		Broj zaposlenih	
	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.
HEP (konsolidirano)	14.020,0	13.701,0	35,8	1.301,2	13.562	12.106
Gradska plinara Zagreb - Opskrba	1.392,0	1.522,0	8,8	26,2	115	107
Prvo plinarsko	293,0	910,0	17,2	73,3	32	40
GEN-I Zagreb	682,0	704,0	2,7	0,1	2	4
Termoplin	309,0	322,0	2,8	13,9	121	121
Gradska plinara Zagreb	311,0	318,0	13,9	19,7	449	427
RUDNAP energija	435,0	233,0	0,2	0,2	2	3
Međimurje plin	172,0	218,0	0,5	9,0	70	72
Petrol plin	190,0	191,0	6,4	10,1	27	36
„Komunalac“ Koprivnica	184,0	188,1	6,1	4,9	240	237

Izvor: Poslovna Hrvatska.

Udio se ukupnih prihoda četiriju privatnih poduzeća u domaćem i stranom vlasništvu u ukupnim prihodima analiziranih trgovačkih društava povećao i to s 40 posto u 2012. godini na 44 posto u 2013. godini¹⁸.

Na osnovi analitičkih podataka navedenih u tablici 3 može se zaključiti da je deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije smanjilo svoje prihode u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu za 3 posto, dobit nakon oporezivanja skoro se udvostručila, a broj zaposlenih pao je 5 posto. Povećanje dobiti praćeno smanjenjem broja zaposlenih na razini deset vodećih trgovačkih društava sektora u privatnom i mješovitom vlasništvu dovelo je do povećanja neto dobiti po zaposlenom za 105 posto.

¹⁸ Riječ je o sljedećim trgovačkim društvima: GEN-I Zagreb, RUDNAP energija, Prvo plinarsko i Petrol plin. Valja podsjetiti da u analizu nije uključen HEP (konsolidirano). Uključivanjem HEP-a u analizu, udio je tih trgovačkih društava porastao s 9 posto u 2012. godini na 11 posto u 2013. godini.

_Tablica 3.

Pokazatelji proizvodnosti, profitabilnosti, financiranja i likvidnosti deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2013. godini

	Proizvodnost rada [u 000 kn]	Bruto marža [u %]	Profitabilnost imovine [u %]	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti
HEP (konsolidirano)	1.214	10,7	3,7	0,26	1,02
Gradska plinara Zagreb - Opskrba	14.227	0,7	6,7	0,74	1,33
Prvo plinarsko	22.754	2,2	7,2	0,51	1,45
GEN-I Zagreb	175.900	0,5	0,3	0,96	1
Termoplin	2.664	5,4	6,1	0,32	1,7
Gradska plinara Zagreb	744	7,7	1,5	0,59	2,51
RUDNAP energija	77.636	0,1	0,1	1	0,85
Međimurje plin	3.030	4,0	3,7	0,25	2
Petrol plin	5.305	5,3	12,9	0,5	1,17
„Komunalac“ Koprivnica	794	3,6	0,8	0,66	1,06

_Tablica 4.

Vodećih deset privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	Indeks
Ukupni prihodi (mil. kn)	2.980	2.891	97,0
Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)	15	29	193,3
Broj zaposlenih	446	424	95,1
Neto marža [u %]	0,50	1,0	200,0
Neto dobit po zaposlenom [u 000 kn]	33,27	68,2	205,0

_Tablica 5.

Podaci o ukupnim prihodima, dobiti nakon oporezivanja i broju zaposlenih u skupini deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije

	Ukupni prihodi [mil. kn]		Dobit nakon oporezivanja [mil. kn]		Broj zaposlenih	
	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.
TE Plomin	854	787,9	9	5,9	0	0
GEN-I Zagreb	682,0	704,0	2,7	0,1	2	4
Rudnap energija	435,0	233,0	0,2	0,2	2	3
Petrol plin	190,0	191,0	6,4	10,1	27	36
Repower Hrvatska	90,0	142,8	0,0	0,0	1	1
Proenergy	10,5	142,0	1,2	1,3	1	2
Energo	129,0	132,0	-10,0	-5,0	167	167
Montcogim - Plinara	114,0	126,3	1,9	2,1	23	22
Termoplin	309,0	322,0	2,8	13,9	121	121
Plinara istočne Slavonije	113,0	110,1	0,1	0,3	78	68

Izvor: Poslovna Hrvatska.

Valja ovdje istaknuti da su sva trgovačka društva u skupini deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava osim TE Plomin zapravo distributeri električne energije i plina. Povoljne su hidrološke prilike vjerojatno pridonijele smanjenom iskorištenju kapaciteta TE Plomin pa i smanjenju prihoda u 2012. godini u odnosu na 2011. godinu za 11,0 posto, te dobiti nakon oporezivanja za 25,0 posto. To je najvećim dijelom utjecalo i na skromno povećanje ukupnih prihoda ove skupine trgovačkih društava.

Tablica 6.

Pokazatelji proizvodnosti, profitabilnosti, financiranja i likvidnosti deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2013. godini

	Proizvodnost rada [u 000 kn]	Bruto marža [u %]	Profitabilnost imovine [u %]	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti
TE Plomin	0	1,1	1,2	0,58	0,99
GEN-I Zagreb	175.900	0,5	0,3	0,96	1,00
Rudnap energija	77.636	0,1	0,1	1,00	0,85
Petrol plin	5.305	5,3	12,9	0,50	1,17
Repower Hrvatska	142.760	0,0	0,5	0,96	0,99
Proenergy	70.980	0,9	3,2	0,94	0,95
Energo	790	-3,8	-1,3	0,68	0,37
Montcogim - Plinara	5.741	2,1	1,4	0,42	0,47
Termoplin	2.664	5,4	6,1	0,32	1,70
Plinara istočne Slavonije	1.619	0,3	0,5	0,77	1,27

— Klimatske promjene

“ Emisija svih stakleničkih plinova u Hrvatskoj iznosila je 26,4 milijuna tona CO₂-ekv. u 2012. godini što je 17,3 posto niže u odnosu na 1990. godinu, a 13,9 posto u odnosu na 2005. godinu.

— Da bi se spriječile štete i budući veliki troškovi zbog klimatskih promjena, međunarodni pregovori o smanjenju emisija stakleničkih plinova temelje se na ograničavanju globalne temperature do 2050. godine za najviše 2,2°C. Hrvatska je stranka Kyotskog protokola od 28. kolovoza 2007. godine. U prosincu 2012. godine države su usvojile amandman na Kyotski protokol za razdoblje od 2013. do 2020. i u tom razdoblju Hrvatska će svoje obveze provoditi zajedno s članicama EU-a i Islandom. Hrvatska do kraja 2016. godine planira i dovršenje Strategije prilagodbe klimatskim promjenama, uz financijsku podršku EU-a.

U razdoblju od 2008. do 2012. Hrvatska je emisije stakleničkih plinova morala smanjiti za najmanje 5 posto u odnosu na 1990. godinu. Kako su 1990. emisije iznosile 31.322 Mt, ciljane emisija 2012. godine bila je 29.756 Mt. Hrvatska je već 2009. godine emitirala 0,56 Mt manje od ciljane emisije.

U Hrvatskoj je zabilježen snažan pad emisija stakleničkih plinova u razdoblju od 2008. do 2012. Emisija svih stakleničkih plinova u Hrvatskoj iznosila je 26,4 milijuna tona CO₂-ekv. u 2012. godini što je 17,3 posto niže u odnosu na 1990. godinu, a 13,9 posto u odnosu na 2005. godinu. U razdoblju od 2008. do 2012. emisija se smanjivala po prosječnoj godišnjoj stopi od 4,2 posto, što nije zabilježeno od početka devedesetih godina. Emisije obuhvaćene EU sustavom trgovanja emisijskim jedinicama (EU ETS) u 2012. godini zabilježile su pad od 33,2 posto u odnosu na 2005. godinu. Udio emisija iz EU ETS sektora u ukupnim emisijama smanjivao se s 36 posto u 2005. godini, na 29 posto u 2012. godini. Najveće smanjenje emisija zabilježeno unutar EU ETS sektora rezultat je gospodarske i ekonomske krize i smanjenja ili zaustavljanja proizvodnje.

EU je na dobrom putu da ostvari, pa čak i premaši, svoj cilj smanjenja emisije stakleničkih plinova za 20 posto do 2020. Međutim, trinaest država članica treba uložiti dodatne napore za ostvarenje svojih nacionalnih ciljeva za 2020. određenih na temelju Odluke o raspodjeli tereta. Zbog gospodarske recesije i ubrzanog priljeva međunarodnih emisijskih jedinica u EU ETS stvorio se višak od otprilike 2 milijarde emisijskih jedinica. Ne pronade

HRVATSKA JE VEĆ 2009. GODINE EMITIRALA 0,56 MT MANJE OD CILJANE EMISIJE.

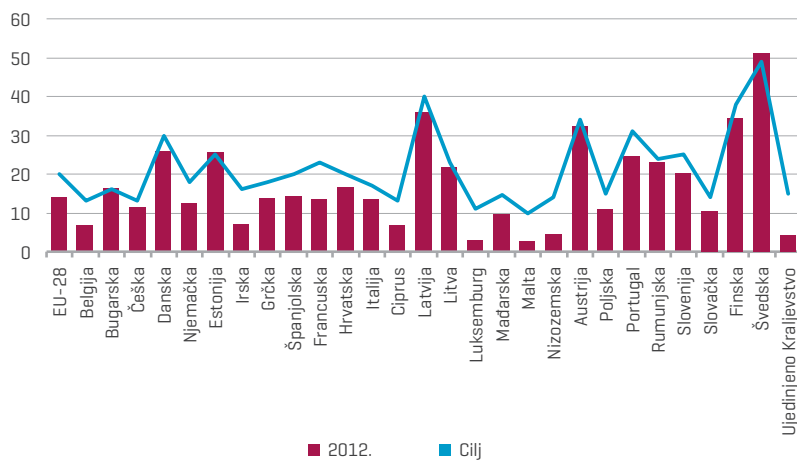
“ Najveće smanjenje emisija zabilježeno unutar EU ETS sektora rezultat je gospodarske i ekonomske krize i smanjenja ili zaustavljanja proizvodnje.

li se odgovarajuće rješenje, taj će višak proizvoditi dugotrajne učinke na sposobnost sustava trgovanja emisijskim jedinicama. Prisutan je sve veći rizik od prevlasti različitih nacionalnih pristupa, što bi imalo štetan učinak na unutarnje tržište i ekonomičnost. Zasad nisu pronađeni dokazi koji bi upućivali na premještanje emisija ugljika u treće zemlje. Čini se da je to uspješno spriječeno postojećim mjerama, a osobito dodjelom besplatnih emisijskih jedinica, iako dosadašnje iskustvo nije dostatno za donošenje odlučujućih zaključaka za 2020. godinu.

EU je ostvario svoje privremene ciljeve u pogledu energije iz obnovljivih izvora, ali države članice morat će uložiti dodatne napore za postizanje cilja od 20 posto u 2020. Porast obnovljivih izvora energije pridonio je održavanju veleprodajnih cijena električne energije na mnogim tržištima, ali se to još nije odrazilo na maloprodajne cijene niti je donijelo korist potrošačima, djelomično zato što trošak programa potpora za obnovljive izvore energije [koji se često prenosi na krajnje korisnike] premašuje učinak koji ti izvori imaju na smanjenje veleprodajne cijene na mnogim tržištima.

Slika 10. Udio obnovljivih izvora energije u finalnoj potrošnji energije

Izvor: Eurostat.

EUROPSKA KOMISIJA PRIPREMA NOVI KLIMATSKO-ENERGETSKI OKVIR DO 2030. KOJIM SE DEFINIRAJU CILJEVI SMANJENJA EMISIJA STAKLENIČKIH PLINOVA ZA 40 POSTO U ODNOSU NA EMISIJE IZ 1990. GODINE.

Što se tiče energetske učinkovitosti, cilj smanjenja potrošnje primarne energije EU-a za 20 posto do 2020. u usporedbi s predviđanjima nije pravno obvezujući za države članice. Ipak, zahvaljujući tom cilju znatno su se povećali napori za smanjenje potrošnje energije i energetskog intenziteta. EU u okviru trenutačnih politika vjerojatno neće postići cilj za 2020.

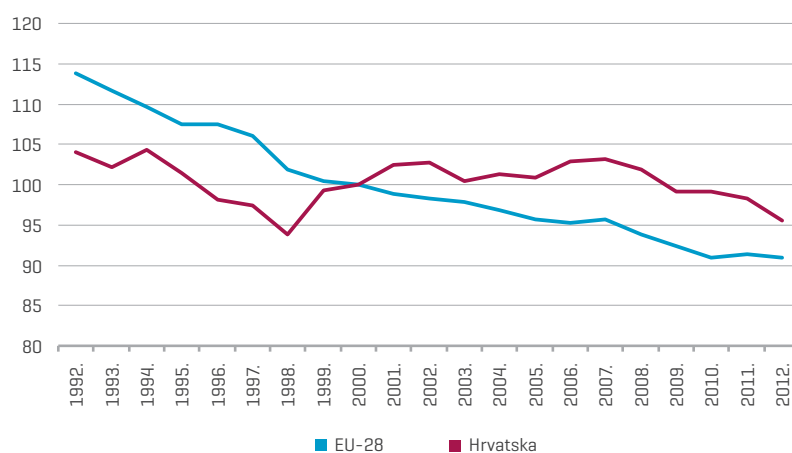
Europska komisija priprema novi klimatsko-energetski okvir do 2030. kojim se definiraju ciljevi smanjenja emisija stakleničkih plinova za 40 posto u odnosu na emisije iz 1990. godine.

Slika 11.

Potrošnja energije i intenzitet emisija stakleničkih plinova*

Napomena: * Računa se kao omjer emisije stakleničkih plinova iz sektora energetike i bruto potrošnje energije.

Izvor: Eurostat.

Zaključak

“ U 2014. godini, planiran je početak rada burze električne energije, no i ta je aktivnost odgođena za sljedeću godinu kada će biti utemeljen pravni subjekt za obavljanje te djelatnosti.

— Jedna od najvažnijih značajki energetske politike u Hrvatskoj u posljednjih godinu dana je liberalizacija tržišta energije – tržišta električne energije, te naftnih derivata i prirodnog plina.

Potpuno otvoreno tržište električne energije, u posljednjih je godinu dana doživjelo mnogo promjena. Na tržištu električne energije, uz HEP, trenutno je 19 opskrbljivača, ali samo dva ili tri alternativna subjekta ostvaruju primjetniji rezultat. Tako HEP Opskrba i dalje ima vodeći i stabilan položaj na tržištu. U sljedećoj godini očekuje se pravno uređivanje tog područja u skladu s definiranim ciljevima zaštite potrošača. U 2014. godini, planiran je i početak rada burze električne energije, no i ta je aktivnost odgođena za sljedeću godinu kada će biti utemeljen pravni subjekt za obavljanje te djelatnosti.

Prvi je put liberalizirano tržište naftnih derivata – ukinut je državni nadzor nad maloprodajnom cijenom derivata te je ona u potpunosti prepuštena tržištu. U usporedbi s tržištem naftnih derivata trend potpune liberalizacije tržišta prirodnog plina zasad je odgođen. Vlada je donijela odluku kojom se zaustavlja otvaranje tržišta za kućanstva. Ocjenjuje se da su kućanstva „nepredvidivi dio tržišta“ i da deregulacija zahtijeva dobru pripremu i planiranje, što očito još nije u potpunosti riješeno. U velikom broju članica EU-a cijena plina za kućanstva također je regulirana.

U gospodarskom sektoru već postoji slobodno tržište plina koje je s pojavom većeg broja opskrbljivača sve dinamičnije. Također, šest kompanija prijavilo se na natječaj za istraživanje i eksploataciju nafte i plina u hrvatskom Jadranu te su iskazale interes za ukupno 15 istražnih prostora. Sredinom prosinca očekuje se Vladina odluka o odabranim ponuditeljima¹⁹.

¹⁹ <http://www.jutarnji.hr/sest-ponuda-za-posao-tisucljeca-u-hrvatskoj-vrdoljak--na-natjecaj-za-trazenje-nafte-i-plina-u-jadranu-javili-se-energetski-divovi-/1233166/> (pristupljeno, 1.12.2014.).

TREND POTPUNE LIBERALIZACIJE TRŽIŠTA PRIRODNOG PLINA ZASAD JE ODGOĐEN.

Bez obzira na ukrajinsko-rusku krizu, domaći potrošači plina neće biti ugroženi, ali zbog dugoročne sigurnosti, moraju se osigurati novi dobavni pravci tog energenta. Stoga su među najvažnijim projektima razvoja plinskog tržišta ulaganja u istraživanje i razvoj plinskih proizvodnih polja *offshore* i *onshore*, interkonekcije sa susjednim zemljama te diversifikaciju dobavnih pravaca.

Nakon ukrajinsko-ruske krize, EU sve više naglašava značaj europskih skladišta plina kao glavnih točaka opskrbe. Ocjenuje se da današnje skladište Okoli potpuno odgovara domaćim potrebama za pričuvcama plina.

Za investicijski plan predsjednika Europske komisije Jean-Claudea Junckera, za pokretanje gospodarskog rasta i otvaranje novih radnih mjesta u EU-u, Hrvatska je predložila 12 energetskih projekata: LNG terminal u Omišlju (760 milijuna eura), Mrežu postaja s LPG-om i postaja sa strujom za električne automobile (7 milijuna eura), Plinski interkonektor Hrvatska-Slovenija (110 milijuna eura), Kompresorske stanice za plinovod (55 milijuna eura), Jadransko-jonski plinovod (330 milijuna eura), EL-TO Zagreb (189,2 milijuna eura), Revitalizaciju hidroelektrane Senj (38,3 milijuna eura), Hidroelektrane Dubrovnik 2. faza (173,3 milijuna eura), Molve 1 i 2 (456 milijuna eura), Senj 2/HES Kosinj (600 milijuna eura), te Termoelektrane Plomin C (810,7 milijuna eura) i Rijeka (306,7 milijuna eura). Financijski najzahtjevniji od navedenih projekata su Termoelektrana Plomin C (810,7 milijuna eura) i Izgradnja LNG terminala u Omišlju (760 milijuna eura).

“ Prvi je put liberalizirano tržište naftnih derivata – ukinut je državni nadzor nad maloprodajnom cijenom derivata te je ona u potpunosti prepuštena tržištu.

LNG terminal na Krku mogao bi riješiti opskrbu plinom Središnje i Jugoistočne Europe. Spajanjem s terminalom u Poljskoj, spojili bi se sjever i jug kontinenta. Projekt ima potporu Unije, ali i Sjedinjenih Država.

SAD će uskoro postati veliki izvoznik ukapljenoga plina, dakle moraju naći tržište. Njihov je strateški interes ograničiti utjecaj Rusije u istočnom dijelu EU-a i time oslabiti njezin utjecaj, a dugoročno možda i njezinu financijsku

“Bez obzira na ukrajinsko-rusku krizu, domaći potrošači plina neće biti ugroženi, ali zbog dugoročne sigurnosti, moraju se osigurati novi dobavni pravci tog energenta.

moć. LNG terminal na Krku aktualiziran je nakon što je Rusija odustala od plinovoda Južni tok. Rusija i Europa nisu se mogle dogovoriti oko toga tko može biti vlasnik plinovoda, a tko plina. Plinovod je trebao prolaziti kroz više država članica EU-a, mahom pogođenih financijskim problemima. Neke od njih odbijaju se odreći stotina milijuna eura zarade, primjerice Mađarska koja je izmijenila zakon i omogućila gradnju plinovoda bez operativne dozvole. Europska unija traži objašnjenje. U najtežoj situaciji našla se jedna od najsiromašnijih članica EU-a - Bugarska²⁰.

Zaključno, i u sljedećoj godini Hrvatsku očekuju institucionalne prilagodbe uvjetovane ulaskom na zajedničko tržište. Kako je energetska sektor već sada jedan od najvažnijih investitora i pokretača ukupnog gospodarstva, Hrvatska će i dalje nastojati jačati tu ključnu ulogu uz istovremeno ostvarivanje osnovnih ciljeva energetske politike, a to su sigurnost opskrbe i konkurentnost cijena energije.

Literatura:

Croatian Economic Outlook Quarterly, 2014, br. 60/2014, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Redžepagić, Denis, 2013, "Sektorske analize: Energetika i naftna industrija", Sektorske analize, 2(26), prosinac, Zagreb: Ekonomski institut, Zagreb.

Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/main-tables> (pristupljeno 2. prosinca 2014.).

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 2.1.3/10: Indeks obujma industrijske proizvodnje te indeksi zaliha, zaposlenih osoba i proizvodnosti rada u industriji u listopadu 2014., prvi rezultati", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 2.1.1/11: Indeks proizvođačkih cijena industrije u studenome 2014.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 9.1.2/9: Prosječne mjesečne isplaćene bruto plaće zaposlenih za rujna 2014.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 9.2.1/10: Zaposleni prema djelatnostima u listopadu 2014.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 13.1.1/10: Indeks potrošačkih cijena u listopadu 2014.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2014, "Priopćenje br. 15.1.1.: Osnovni strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća u 2013. godini, privremeni podaci", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

HEP, 2013, "Revidirani godišnji konsolidirani financijski izvještaj poduzetnika za razdoblje I.-XII. 2013. godine", http://www.hep.hr/hep/financije/2013_1/Revidirani_godisnji_konsolidirani_financijski_izvjestaj_HEP_grupe_za_2013g.pdf (pristupljeno 8. prosinca 2014.).

HEP, *Vjesnik*, <http://www.hep.hr/hep/publikacije/vjesnik.aspx> (pristupljeno 8. prosinca 2014.).

Ministarstvo gospodarstva, 2013, "Energija u Hrvatskoj 2012.: godišnji energetska pregled", <http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2014/10/EUHweb12.pdf> (pristupljeno 3. prosinca 2014.).

Poslovna Hrvatska, <http://poslovna.hr> (pristupljeno 11. prosinca 2014.).

²⁰ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/sve-izvjesnija-gradnja-lng-terminal-na-krku-u-sredistu-europskog-zanimanja---364789.html> (pristupljeno 15.12.2014.).

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Željka Kordej - De Villa

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Kemijska industrija izlazi u ožujku 2015.

eiz ekonomski
institut,
zagreb

75
G O D I N A
1 9 3 9 - 2 0 1 4